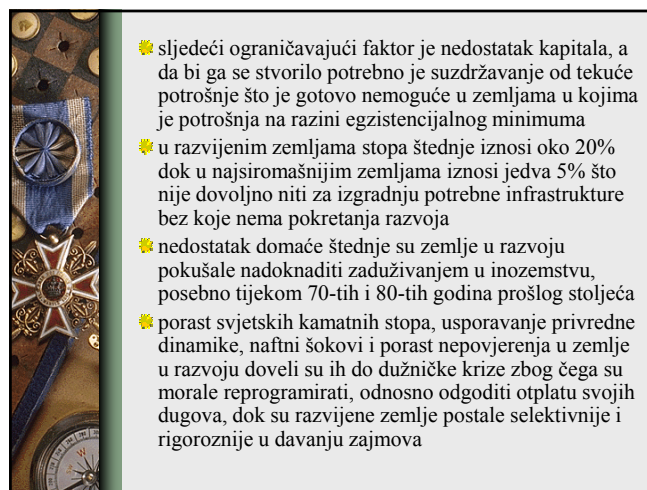
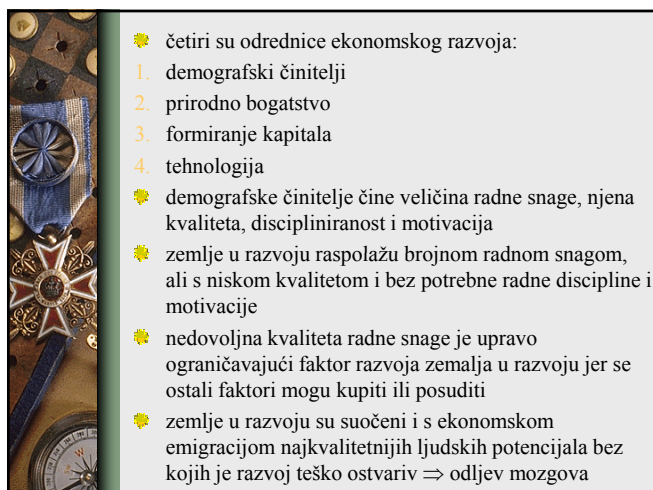
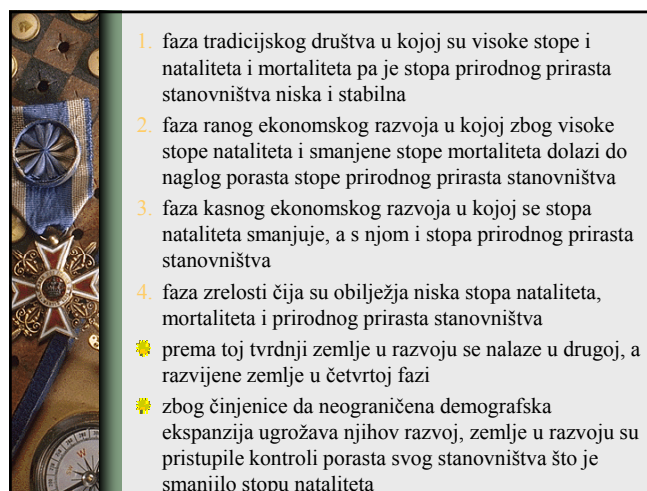
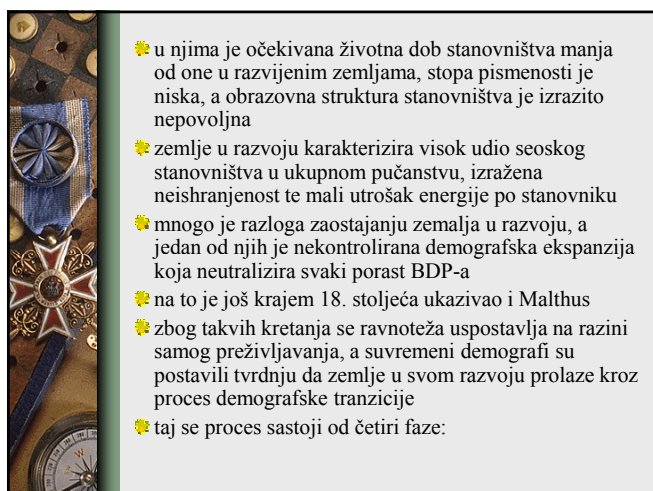
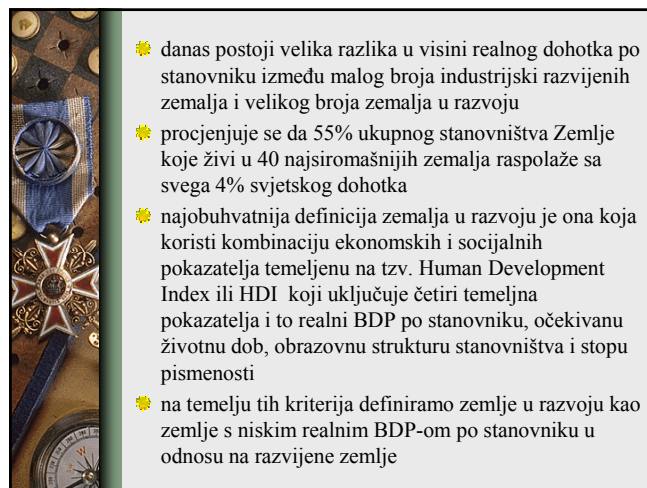
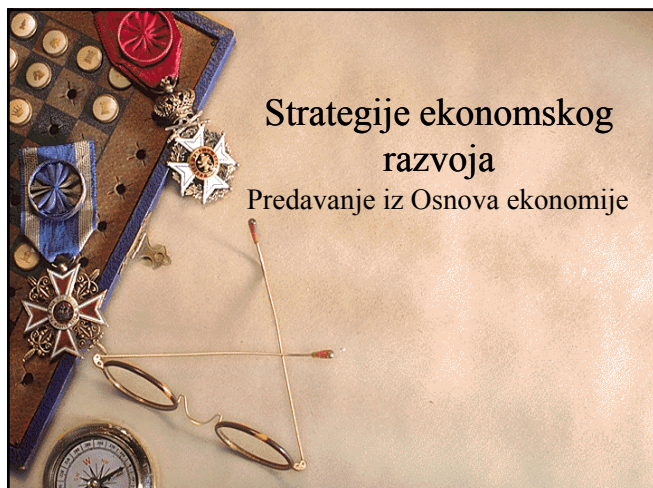

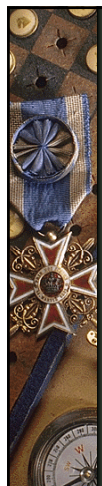
39. Strategije ekonomskog razvoja

39. Strategije ekonomskog razvoja

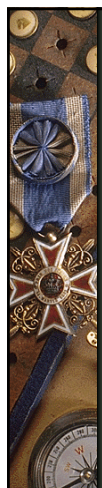
- zemlje u razvoju vide svoju šansu u tehnološkim promjenama i inovacijama, a njihova potencijalna prednost je što se mogu osloniti na tehnološki napredak razvijenih zemalja i imitirati njihovu tehnologiju
- za to treba postojati ljudski kapital i društveno ozračje koje će stimulirati poduzetništvo i privatnu inicijativu
- teškoće i problemi zemalja u razvoju se međusobno generiraju pa se kaže da se nalaze u začaranom krugu siromaštva
- niski prosječni dohodak uzrokuje nisku štednju i investicije, niska štednja usporava formiranje kapitala, a nedostatak kapitala onemogućava porast produktivnosti, niska produktivnost uzrokuje niski prosječni dohodak i rast produktivnosti
- siromaštvo generira nepismenost i nepovoljnu obrazovnu strukturu, a sve to dovodi do nekontrolirane demografske ekspanzije

- stoga izlazak iz začaranog kruga siromaštva podrazumijeva dugoročnu i sinkroniziranu akciju od kontrole prirodnog prirasta stanovništva do izbora najracionalnijeg modela ekonomskog razvoja
- razni teoretičari su pokušavali definirati uzroke zaostajanja pojedinih zemalja pa tako npr. Max Weber ističe protestantsku vjeru kao faktor razvoja jer se kapitalizam najprije razvio u protestantskim zemljama
- u novije vrijeme se ističu tri teorije razvoja i to teorije Rostowa, Gerschenkrona i Kuzneta
- Rostowljewa teorija je zasnovana na hipotezi uzleta prema kojoj je razvoj privrede uvijek ovisan o onom sektoru koji ima najbržu ekspanziju
- prema njemu se jaz između razvijenih i nerazvijenih stalno širi pa je njegova teorija poznata kao teorija rastuće divergencije

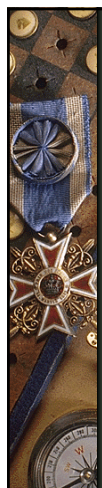
- Gerschenkron smatra da se taj jaz smanjuje jer zemlje u razvoju koristeći tehnologiju razvijenih zemalja mogu brzo nadoknaditi kašnjenje u razvoju
- njegova teorija je poznata kao teorija rastuće konvergencije
- Kuznets smatra da je ekonomski razvoj uravnotežen i ravnomjeran u razvijenim i nerazvijenim zemljama pa stoga jaz među njima ostaje nepromijenjen
- u izboru najracionalnijih metoda ekonomskog razvoja postavljaju se sljedeća pitanja:
 - da li treba dati prednost razvoju industrije ili razvoju poljoprivrede?
 - treba li se opredijeliti za strategiju supstitucije uvoza ili za strategiju orijentacije na izvoz?
 - da li je nositelj ekonomskog razvoja država ili tržište?

- postoje dvije krajnosti u izboru modela razvoja, s jedne strane je apsolutno slobodna tržišna ekonomija zasnovana na laissez-faireu, a drugu krajnost čini naredbodavna ekonomija u kojoj država odgovara na pitanja što, kako i za koga proizvoditi
- između tih krajnosti moguće je izdvojiti sljedeće modele razvoja:
 - istočno-azijski
 - kineski
 - socijalistički
 - sovjetski
- istočno-azijski model karakterizira nadzirano tržište, zajedničko obilježje svim zemljama su visoke stope investicija u ljudski i fizički kapital, monetarna stabilnost, izvozna orijentacija i konkurencija koju potiče država
- ove su zemlje ostvarile visoke stope rasta koje su ih svrstale u grupu novoindustrijaliziranih zemalja

- kineski model se razvio sustavnim ekonomskim reformiranjem bez političkih reformi
- Kina je dozvolila pluralizam vlasništva, stvaranje posebnih ekonomskih zona, prodor stranog kapitala i značajnu ekonomsku liberalizaciju što je omogućilo Kini ostvarivanje najviših stopa rasta u svijetu (10% godišnje)
- socijalistički model karakterizira nekoliko obilježja:
 - državno vlasništvo nad sredstvima za proizvodnju
 - planiranje
 - preraspodjela dohotka
 - miran i demokratski razvoj
- sovjetski model se razvio iz marksističke teorije primijenjene na nerazvijenoj privredi nekadašnje carske Rusije
- da bi ubrzali razvoj, sovjetski komunisti su koristili naredbodavni model privrede, forsiranu industrijalizaciju, prinudnu kolektivizaciju poljoprivrede i centralizirano planiranje

- do 60-tih godina SSSR je ostvarivao visoke stope rasta da bi se u sljedećim desetljećima taj rast usporio i pretvorio u stagnaciju
- uzrok tome su visoki izdaci za vojsku, pad produktivnosti i nedovoljna stimulacija radnika i menadžera što je dovelo do urušavanja sustava 1991. godine i raspada SSSR-a
- u to vrijeme su se poduzele mjere za ekonomsku reformu i prijelaz na tržišnu privredu, a reformatori su se zalagali ili za brzu i radikalnu reformu (šok terapija) ili za postupne reforme
- prevladali su ovi drugi, ali su rezultati bili ispod očekivanja
- premalo vremena je prošlo da bi se moglo zaključivati o rezultatima ekonomskih reformi u bivšim socijalističkim zemljama, ali sve su se suočile sa rastućom nezaposlenošću, inflacijom, stagnacijom, socijalnim raslojavanjem i političkim nemirima

39. Strategije ekonomskog razvoja

- ✿ Karl Marx je bio jedan od najvećih kritičara kapitalizma i tržišne privrede
- ✿ polazeći od teorije radne vrijednosti, tvrdio je da je rad jedini i isključivi stvaratelj vrijednosti, a kapitalisti nezasluženo prisvajaju dio vrijednosti u obliku profita zahvaljujući tome što su vlasnici sredstava za proizvodnju
- ✿ konkurencija stalno tjera kapitaliste da povećavaju organski sastav kapitala i ljude zamjenjuju strojevima posljedica čega je tendencijski pad profitne stope, porast nezaposlenosti, smanjenje najamnina i kupovne moći društva
- ✿ kada nestane mogućnosti za profitabilna ulaganja u zemlji, kapitalisti izvoze kapital i osvajaju druge zemlje, ali to neće riješiti nagomilane unutarnje suprotnosti
- ✿ Marx je predviđao propast kapitalističkog sustava kojeg bi trebao naslijediti komunizam